

Datum van inontvangstneming : 05/09/2018

Zaak C-484/18

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

20 juli 2018

Verwijzende rechter:

Cour de cassation (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Frankrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

11 juli 2018

Eisers tot cassatie:

Société de perception et de distribution des droits des artistes-interprètes de la musique et de la danse

PG

GF

Verweerder in cassatie:

Institut national de l’audiovisuel (INA)

I. Voorwerp en feiten van het geding

- 1 Het INA is verantwoordelijk voor het bewaren en tot zijn recht laten komen van het nationale audiovisuele erfgoed. Het bewaart de audiovisuele archieven van de „nationale programmamaatschappijen” (nationale radio- en televisiezenders) en draagt bij aan de exploitatie ervan.
- 2 PG en GF verwijten het INA dat het, zonder hun toestemming, op zijn website videogrammen en een fonogram te koop heeft aangeboden met uitvoeringen door de jazzdrummer waarvan zij de rechthebbenden zijn.
- 3 Het INA beroept zich op een bijzondere wettelijke regeling op basis waarvan het de archieven kan exploiteren door de uitvoerend kunstenaars een forfaitaire

vergoeding te betalen zoals vastgesteld in collectieve overeenkomsten met hun representatieve vakbonden.

- 4 De rechthebbenden antwoorden dat die wettelijke regeling, die afwijkt van de bescherming van uitvoerend kunstenaars, strijdig is met richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (hierna: „richtlijn 2001/29”).
- 5 Bij arrest van 10 maart 2017 heeft de cour d’appel de Versailles (rechter in tweede aanleg te Versailles) de vorderingen tot schadeloosstelling tegen het INA afgewezen.
- 6 In het kader van het onderzoek van de hogere voorziening die is ingesteld door de rechthebbenden, richt de Cour de cassation aan het Hof van Justitie een vraag tot uitlegging van verscheidene bepalingen van richtlijn 2001/29.

II. Toepasselijke bepalingen

A. *Recht van de Unie / Unierecht*

- 7 De hier relevante passages van richtlijn 2001/29 luiden:
- 8 Overwegingen:

(3) De voorgestelde harmonisatie zal bijdragen tot de uitoefening van de vier vrijheden van de interne markt en past in het kader van de eerbiediging van de fundamentele rechtsbeginselen en met name de eigendom – met inbegrip van de intellectuele eigendom – de vrije meningsuiting en het algemeen belang.

(9) Bij een harmonisatie van het auteursrecht en de naburige rechten moet steeds van een hoog beschermingsniveau worden uitgegaan, omdat die rechten van wezenlijk belang zijn voor scheppend werk. De bescherming van deze rechten draagt bij tot de instandhouding en ontwikkeling van de creativiteit in het belang van auteurs, uitvoerend kunstenaars, producenten, consumenten, cultuur, industrie en het publiek in het algemeen. De intellectuele eigendom is dan ook als een geïntegreerd deel van de eigendom erkend.

(32) Deze richtlijn bevat een uitputtende opsomming van de beperkingen en restricties op het reproductierecht en het recht van mededeling aan het publiek. Sommige beperkingen en restricties zijn enkel van toepassing op het reproductierecht, wanneer dit passend is. Bij het opstellen van deze lijst is zowel rekening gehouden met de verschillende rechtstradities in de lidstaten als met het vereiste van een goed functionerende interne markt. De lidstaten passen deze beperkingen en restricties op coherente wijze toe. Dit zal worden beoordeeld bij het onderzoek van de uitvoeringswetgeving in de toekomst.

9 Artikel 2

Reproductierecht

De lidstaten voorzien ten behoeve van:

[...]

b) uitvoerend kunstenaars, met betrekking tot de vastleggingen van hun uitvoeringen,

[...]

in het uitsluitende recht, de directe of indirecte, tijdelijke of duurzame, volledige of gedeeltelijke reproductie van dit materiaal, met welke middelen en in welke vorm ook, toe te staan of te verbieden.

10 Artikel 3

Recht van mededeling van werken aan het publiek en recht van beschikbaarstelling van ander materiaal voor het publiek

[...]

2. De lidstaten voorzien ten behoeve van:

a) uitvoerend kunstenaars, met betrekking tot de vastleggingen van hun uitvoeringen,

[...]

in het uitsluitende recht, de beschikbaarstelling voor het publiek, per draad of draadloos, op zodanige wijze dat de leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd er toegang toe hebben, toe te staan of te verbieden.

[...]

11 Artikel 5

Beperkingen en restricties

1. Tijdelijke reproductiehandelingen, als bedoeld in artikel 2, die van voorbijgaande of incidentele aard zijn, en die een integraal en essentieel onderdeel vormen van een technisch procédé en die worden toegepast met als enig doel:

a) de doorgifte in een netwerk tussen derden door een tussenpersoon of

b) een rechtmatig gebruik

van een werk of ander materiaal mogelijk te maken, en die geen zelfstandige economische waarde bezitten, zijn van het in artikel 2 bedoelde reproductierecht uitgezonderd.

2. De lidstaten kunnen beperkingen of restricties op het in artikel 2 bedoelde reproductierecht stellen ten aanzien van:

[...]

3. De lidstaten kunnen beperkingen of restricties op de in de artikelen 2 en 3 bedoelde rechten stellen ten aanzien van:

[...]

B. Nationaal recht

Loi n° 86-1067 du 30 septembre 1986 relative à la liberté de communication (wet nr. 86-1067 van 30 september 1986 betreffende de vrijheid van mededeling) (zoals gewijzigd bij wet van 1 augustus 2006)

Artikel 49

[...]

I. Het [INA] zorgt voor de bewaring van de audiovisuele archieven van de nationale programmamaatschappijen en draagt bij aan de exploitatie ervan. [...]

II. Het [INA] exploiteert uittreksels uit de audiovisuele archieven van de nationale programmamaatschappijen [...]

Het [INA] blijft eigenaar van de dragers en het technische materieel, en houder van de exploitatierechten van de audiovisuele archieven van de nationale programmamaatschappijen [...]

Het instituut oefent de in dit lid bedoelde exploitatierechten uit met inachtneming van de morele rechten en vermogensrechten van de houders van auteursrechten of naburige rechten, en hun rechthebbenden. In afwijking van de artikelen L. 212-3 en L. 212-4 van de code de la propriété intellectuelle (wetboek intellectuele eigendom), worden de exploitatievoorwaarden voor de prestaties van de uitvoerend kunstenaars uit de in dit artikel bedoelde archieven en de vergoedingen voor die exploitatie geregeld door overeenkomsten tussen de uitvoerend kunstenaars zelf of hun representatieve werknemersorganisaties enerzijds en het instituut anderzijds. In die overeenkomsten worden de tarieflijst van de vergoedingen en de betalingsvoorwaarden voor die vergoedingen gespecificeerd.

III. Standpunten van partijen

INA

- 12 Zoals gesteld door de cour d'appel de Versailles, blijkt uit de bewoordingen van artikel 49, II, van de wet betreffende de vrijheid van mededeling dat de toepassing van de uitzonderingsregeling die is ingevoerd ten gunste van het INA niet afhankelijk is van een bewijs van toestemming van de uitvoerend kunstenaar voor de eerste exploitatie van zijn prestatie. Zij is slechts afhankelijk van de overeenkomsten met de betrokken kunstenaars of hun representatieve werknemersorganisaties. Dergelijke overeenkomsten met die organisaties werden inderdaad gesloten. Dat is gebeurd vóór de inwerkingtreding van de wet, maar ten eerste beperkt de wet de toepassing van de regeling niet tot latere overeenkomsten, en ten tweede wordt in de overeenkomst van 16 juni 2005 tussen het INA en de belangrijkste representatieve vakbonden op het gebied van televisie-uitzendingen een vergoedingssysteem ingevoerd voor het nieuwe gebruik van gearchiveerde uitvoeringen „ongeacht de informatie die het INA daarover beschikt”. Die overeenkomst maakt deel uit van de overeenkomsten die voor de toepassing van de uitzonderingsregeling zijn vereist. Het staat vast dat de betreffende videogrammen en het betreffende fonogram in het onderhavige geval aan die uitzonderingsregeling zijn onderworpen. Krachtens artikel 49, II, van de wet betreffende de vrijheid van mededeling hoefde het INA dus geen schriftelijke toestemming van de uitvoerend kunstenaar of zijn rechthebbenden aan te tonen.

Eisers tot cassatie

- 13 Eisers tot cassatie betogen onder meer dat, hoewel de opdracht van het INA om het nationale audiovisuele erfgoed te bewaren en tot zijn recht te laten komen van algemeen belang is, het nastreven van dat doel en dat belang geen rechtvaardiging kan vormen voor een niet door de wetgever van de Unie bepaalde afwijking van de bescherming die richtlijn 2001/29/EG aan uitvoerend kunstenaars biedt, waardoor het INA de dragers waarop de uitvoeringen van die kunstenaars zijn vastgelegd commercieel kan exploiteren.
- 14 Zij verwijzen naar het arrest van 16 november 2016, Soulier en Doke (C-301/15, EU:C:2016:878), waarin het Hof heeft geoordeeld dat, hoewel richtlijn 2001/29 zich er inderdaad niet tegen verzet dat een nationale regeling een doel nastreeft in het cultureel belang van consumenten en van de maatschappij in haar geheel, het nastreven van dit doel en van dit belang geen rechtvaardiging kan vormen voor een niet door de wetgever van de Unie bepaalde afwijking van de bescherming die deze richtlijn voor de auteurs biedt (arrest van 16 november 2016, Soulier en Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, punten 29 en 45).
- 15 Zij menen dat de cour d'appel in zijn uitspraak ten onrechte geen rekening heeft gehouden met de artikelen 2, 3 en 5 van richtlijn 2001/29/EG.

IV. Beoordeling van het Hof van Cassatie

- 16 Volgens artikel 49 van de wet betreffende de vrijheid van mededeling is het INA verantwoordelijk voor het bewaren en tot zijn recht laten komen van het nationale audiovisuele erfgoed. In dat kader beschikt het over exploitatierechten voor uittreksels uit de audiovisuele archieven van de nationale programmamaatschappijen. Het oefent die rechten uit met inachtneming van de morele rechten en vermogensrechten van de houders van auteursrechten of naburige rechten, en hun rechthebbenden.
- 17 In eerste instantie heeft het INA echter een deel van zijn fonds niet kunnen exploiteren, omdat het in de productiedossiers van de betreffende programma's niet over de met de betreffende uitvoerend kunstenaars gesloten arbeidsovereenkomsten beschikte, waardoor het de schriftelijke toestemming diende te verkrijgen van de uitvoerend kunstenaars of hun rechthebbenden, die soms moeilijk of onmogelijk te identificeren of op te sporen waren.
- 18 Opdat het INA zijn taak van openbare dienst zou kunnen vervullen, werd op 1 augustus 2006 artikel 49 van de wet betreffende de vrijheid van mededeling gewijzigd, waardoor de exploitatie van prestaties van uitvoerend kunstenaars uit archieven werd onderworpen aan door het INA te sluiten overeenkomsten met de uitvoerend kunstenaars of hun representatieve organisaties. Die uitzonderingsregeling is niet afhankelijk van de toestemming van de uitvoerend kunstenaar voor de eerste exploitatie van zijn prestatie.
- 19 Bovendien voorzien de lidstaten volgens artikel 2, onder b), van richtlijn 2001/29, ten behoeve van uitvoerend kunstenaars, met betrekking tot de vastleggingen van hun uitvoeringen, in het uitsluitende recht, de directe of indirecte, tijdelijke of duurzame, volledige of gedeeltelijke reproductie van dit materiaal, met welke middelen en in welke vorm ook, toe te staan of te verbieden.
- 20 Volgens artikel 3, lid 2, onder a), voorzien de lidstaten ten behoeve van uitvoerend kunstenaars, met betrekking tot de vastleggingen van hun uitvoeringen, in het uitsluitende recht, de beschikbaarstelling voor het publiek, per draad of draadloos, op zodanige wijze dat de leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd er toegang toe hebben, toe te staan of te verbieden.
- 21 Volgens artikel 2, onder c) en d), en artikel 3, lid 2, onder b) en c), van richtlijn 2001/29 dienen de lidstaten identieke rechten als die van uitvoerend kunstenaars te voorzien voor producenten van fonogrammen en eerste vastleggingen van films.
- 22 Volgens artikel 5 van richtlijn 2001/29 kunnen lidstaten verschillende beperkingen en restricties vaststellen op het in artikelen 2 en 3 van die richtlijn bepaalde reproductierecht en recht van mededeling aan het publiek, in de daarin opgesomde gevallen. In overweging 32 van richtlijn 2001/29 wordt gepreciseerd dat die opsomming van de beperkingen en restricties op het reproductierecht en het recht van mededeling aan het publiek uitputtend is.

- 23 De uitzonderingsregeling ten gunste van het INA valt onder geen van de beperkingen en restricties die de lidstaten kunnen vaststellen op grond van artikel 5 van richtlijn 2001/29.
- 24 Het arrest van 16 november 2016, Soulier en Doke (C-301/15), kan niet mutatis mutandis worden toegepast op het onderhavige geschil. De wetgeving betreffende niet meer verkrijgbare boeken week inderdaad af van de bescherming van auteurs door richtlijn 2001/29, maar de uitzonderingsregeling die is ingevoerd ten gunste van het INA voor een doel van algemeen belang, waardoor het INA de rechten waarvan het houder is kan exploiteren, is bedoeld om de rechten van uitvoerend kunstenaars met die van producenten te verzoenen, en dat op gelijke voet.
- 25 Derhalve rijst de vraag, of artikel 2, onder b), artikel 3, lid 2, onder a), en artikel 5 van de richtlijn aldus moeten worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen de uitzonderingsregeling waarvan het INA geniet krachtens artikel 49, II, van de wet betreffende de vrijheid van mededeling.

V. Prejudiciële vraag

- 26 Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

„Dienen artikel 2, onder b), artikel 3, lid 2, onder a), en artikel 5 van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, aldus te worden uitgelegd dat zij er zich niet tegen verzetten dat bij nationale regelgeving, zoals artikel 49, II, van wet nr. 86-1067 van 30 september 1986 betreffende de vrijheid van mededeling, zoals gewijzigd door artikel 44 van wet nr. 2006-961 van 1 augustus 2006, ten gunste van het Institut national de l’audiovisuel, dat wat betreft de audiovisuele archieven de begunstigde van de exploitatierechten van de nationale programmamaatschappijen is, een uitzonderingsregeling wordt ingevoerd volgens welke de exploitatievoorwaarden voor de prestaties van uitvoerend kunstenaars en de vergoedingen voor die exploitatie worden geregeld door overeenkomsten tussen de uitvoerend kunstenaars zelf of hun representatieve werknemersorganisaties enerzijds en dat instituut anderzijds, waarbij in die overeenkomsten de tarieflijst van de vergoedingen en de betalingsvoorwaarden voor die vergoedingen worden gespecificeerd?”